

Õiguskantsler

Tarmo Kahem
Eesti Tehnoülevaatajate Liit
tarmo.kahem@tul.ee

Teie 04.10.2022

Meie 21.10.2022 nr 7-4/221510/2205498

Jälgimis- ja salvestusseadmed tehnoülevaatuspunktides

Austatud Tarmo Kahem

Küsisite, kas Transpordiamet võib halduslepinguga kohustada tehnoülevaatuse tegijaid soetama tehnoülevaatuspunktidesse jälgimis- ja salvestusseadmeid ning nõuda nende seadmete soetamis-, paigaldamis- ja eksploatatsioonikulude kandmist.

Kui Transpordiamet soovib kohustada äriühinguid jälgimis- ja salvestusseadmete paigaldamise kulusid kandma, peab selleks olema õiguslik alus. Kuivõrd sellist kohustust ei ole ette nähtud liiklusseaduses ega liiklusseaduse alusel antud määrustes, ei saa ettevõtjatelt salvestusseadmetega seotud kulude kandmist nõuda. Halduslepingut sõlmima volitatud ametiasutus saab tegutseda üksnes enda pädevuse piires ([haldusmenetluse seaduse](#) § 97 lg 2) ning nii nagu haldusakt peab ka haldusleping olema seaduspärane.

1. [Liiklusseaduse](#) (LS) § 191 lõikes 1 on sätestatud, et valdkonna eest vastutav minister võib volitada Transpordiametit sõlmima äriühingutega halduslepinguid mootorsõidukite, trammide ja nende haagiste ning maastikusõidukite tehnonõuetele vastavuse kontrollimiseks. LS § 191 lõike 3 järgi võib Transpordiamet selle äriühingu territooriumil ja tehnokontrolli tegemise ruumis kasutada tehnoülevaatuse jälgimiseks ja salvestamiseks tehnilisi vahendeid. Salvestisi on õigus kasutada riikliku ja haldusjärelvalve tegemisel ning vaiete ja kaebuste lahendamisel. Valdkonna eest vastutavale ministrile on antud volitus kehtestada nimetatud tehniliste vahendite paigaldamise ja kasutamise ning andmete töötlemise kord (§ 191 lõiked 3 ja 4).

2. Majandus- ja taristuministri 22.05.2015 määruses nr 49 „[Tehniliste vahendite paigaldamise ja kasutamise ning andmete töötlemise kord](#)“ on kirjeldatud, kuidas peavad salvestamiseseadmed olema paigaldatud, millal salvestamine toimub, kuidas tuleb salvestamisest inimesi teavitada ning kuidas salvestisi säilitada ja väljastada. Seda, kes seadme paigaldab ning kes katab seadme soetamise, paigaldamise ja hooldamise kulud, ei ole määruses reguleeritud.

3. Kuni 2017. aasta 30. juunini kehtinud määruse [redaktsioonis](#) olid sätted, mille järgi võis salvestusseadme ülevaatuspunkti paigaldada Maanteeamet (nüüd Transpordiamet). Salvestusseade paigaldati Maanteeameti määratud ajaks (§ 6 lõige 1). Salvestusseadmetega seotud kulud pidi kandma Maanteeamet (§ 6 lõiked 7 ja 9). Alates 01.07.2017 on need normid tunnistatud

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

kehtetuks ning uues määruses pole neid küsimusi käsitletud (vt määruse muutmise [seletuskirja](#) kohta kirja p. 6).

4. Hindamaks, kas kohustus salvestusseadmete paigaldamiseks ja paigaldamisega seotud kulude katmiseks võib tuleneda mõnest muust õigusnormist, tuleb vaadata ka nõudeid, mis on kehtestatud sõiduki tehnoülevaatus tegevale äriühingule (LS § 192). LS § 192 lõike 1 punkti 5 järgi peavad sellel äriühingul olema majandus- ja taristuministri määrusega kehtestatud nõuetele vastavad ruumid ja territoorium ning sama sätte punkti 6 järgi majandus- ja taristuministri kehtestatud nõuetele vastav inventar.

Majandus- ja taristuministri 18.07.2011 määrus nr 77 [“Mootorsõiduki ja selle haagise tehnonõuetele vastavuse kontrollimise tingimused ja kord”](#) täpsemalt selle määruse lisa nr 2 (majandus- ja taristuministri 07.09.2022 määruse nr 68 sõnastuses) kirjeldab ülevaatuspunkti ja selle inventari kohta kehtestatud nõudeid. Määruses on kirjeldatud ülevaatuspunkti ohutusnõudeid ning sõiduki tehnonõuete kontrollimiseks vajalikke mõõteseadmeid ja -vahendeid. Jälgimis- ja salvestusseadmed ülevaatuspunkti inventari hulka ei kuulu.

5. Liiklusseaduse § 191 lõike 3 sõnastust vaadates ja eesmärki arvestades ei oleks ka õige, kui määruses oleks sätestatud, et jälgimis- ja salvestusseadmed on ülevaatuspunkti tavapärase inventari osa. LS § 191 lõike 3 kohaselt on Transpordiametile antud õigus kasutada jälgimis- ja salvestusseadmeid, et amet saaks teha järelevalvet ning lahendada vaideid ja kaebusi. See tähendab, et Transpordiametile on antud seadusega volitus teha konkreetseid järelevalvetoiminguid, kuid tehnoülevaatus tegevale äriühingule ei ole pandud kohustust tagada selleks vajalike seadmete olemasolu ja korrashoidu. Kuivõrd ka kulude kandmise kohustust pole pandud isikutele, kelle üle järelevalvet tehakse, peaks vastavad kulud kandma riik.

6. Majandus- ja taristuministri 22.05.2015 määruse nr 49 „Tehniliste vahendite paigaldamise ja kasutamise ning andmete töötlemise kord“ muutmisel jäeti seadmete paigaldamise ja kulude kandmisega seotud sätted määrusest välja. Määruse [seletuskirjas](#) on öeldud, et ametil on plaanis äriühinguga sõlmitavas lepingus kehtestada, et äriühing paigaldab oma ruumidesse tehnoülevaatus jälgimiseks kaamerad (lk 3). Seletuskirjas on põhjendatud: „Kuna tehnoülevaatus teostamise puhul on tegu avaliku ülesandega ja tasu, mida tehnoülevaatus teostajad tehnoülevaatus läbima kohustatud isikult võtavad, on avalik-õiguslik rahaline kohustus, on võimalik salvestusseadmete kulu arvestada nimetatud avalik-õigusliku tasu hulka ehk tehnoülevaatus teostav äriühing saab salvestusseadmetega paigaldamisega seonduvad kulud katta tehnoülevaatus teostamise eest võetavast tasust“ (lk 6).

7. Liiklusseadus sellist käsitlust ei toeta. LS § 73 lõige 5 näeb ette, et mootorsõiduki ja selle haagise tehnonõuetele vastavuse kontrolli kulud hüvitab sõiduki omanik, valdaja või vastutav kasutaja sama paragrahvi lõike 12¹ alusel kehtestatud piirmäärades. Sama lõike teine lause ütleb, et piirmäärade kehtestamisel tuleb arvestada, et tehnoülevaatus tegevale äriühing suudaks katta teenusega seotud otsekulud, kapitalikulu ja proportsionaalse osa üldkuludest ning teeniks mõistlikku ärikasumit. Järelevalvetoiminguteks ning vaiete ja kaebuste lahendamiseks mõeldud jälgimis- ja salvestusseadmete kulu loetletud kulude hulgas ei ole, järelikult ei ole lubatud seda kulu ülevaatus eest võetava tasu sisse arvestada. Kuivõrd tegemist on põhiseaduse § 113 kaitsealas oleva avalik-õigusliku rahalise kohustusega, tuleb kohustuse määr või suuruse kujunemise põhimõtted kindlaks määrata seadusega. Ministri määruse seletuskirjaga ei saa isikule panna kohustust kanda järelevalvetoimingu kulu.

8. Kui riikliku või haldusjärelevalve kulud soovitakse panna sõidukite tehnöülevaatus tegevatele äriühingutele või nende klientidele, tuleks see seaduses selgelt sätestada (vt nt [finantsinspeptsiooni seaduse](#) § 35, mille järgi kaetakse inspeptsiooni kulud osaliselt finantsjärelevalve subjektide tasutava järelevalvetasu arvel).

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (info@mkm.ee)
Transpordiamet (info@transpordiamet.ee)

Kristi Lahesoo 693 8409
Kristi.Lahesoo@oiguskantsler.ee